

KOTOUTTAMISSUUNNITELMA

Päivitetty sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen johdosta

5.9.2023



(Käännös)

SISÄLLYSLUETTELO

1	YLEISTÄ	2
2	KOTOUTTAMISTOIMINTA	2
2.1	Alkutiedotus ja jatko-ohjaus	2
2.1.1	Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelman laatiminen	3
2.1.2	Kotoutumiskoulutus.....	4
3	VARHAISKASVATUS, PERUSOPETUS JA MUU KOULUTUS	4
3.1	Varhaiskasvatus	4
3.2	Perusopetus.....	5
3.2.1	Perusopetuksen jälkeinen koulutus.....	5
4	SOSIAALIPALVELUT	5
5	TERVEYDENHUOLTO	6
5.1	Ehkäisevä terveydenhuolto.....	6
5.1.1	Suun terveydenhuolto.....	6
5.2	Mielenterveys.....	6
5.3	Seksuaaliterveys	7
6	TYÖLLISTYMINEN	7
7	ASUMINEN	7
8	KULTTUURI-, LIIKUNTA-, NUORISO- JA VAPAA-AIKAPALVELUT	7
8.1	Nuoriso- ja vapaa-aikapalvelut.....	7
8.1.1	Kirjastopalvelut	8
9	PAKOLAISTEN VASTAANOTTAMINEN KUNTAAN	8
9.1	TASA-ARVO JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN	8
10	KOTOUTTAMISTYÖN KEHITTÄMISALUEET	8

1 YLEISTÄ

Kotouttamissuunnitelman laatimisen taustalla on se, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) kanssa pakolaisten vastaanottamisesta sopimuksen tehnyt kunta on velvollinen laatimaan kotouttamissuunnitelman, joko yksin tai yhteisesti muiden kuntien kanssa. Edellinen suunnitelma laadittiin yhteistyössä muiden kuntien kanssa seudullisena kotouttamissuunnitelmana vuosille 2018–2021. Tämä kotouttamissuunnitelma laaditaan erikseen Paraisten kaupungille vuosiksi 2022–2025. Kunnan kuluja pakolaisten vastaanottamisesta korvataan valtionosuuksilla voimassa olevan kotouttamissuunnitelman perusteella.

Kotouttamissuunnitelma perustuu kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin ja keskittyy kiintiöpakolaisten, tilapäistä suojelua saavien (ukrainalaisten) ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kotouttamiseen. Ohjelmaa voidaan valituilta osin soveltaa myös muiden maahanmuuttajien kotouttamiseen. Tavoitteena on kotouttamispalvelujen kokonaisvaltainen kehittäminen pakolaisten kotoutumisen tukemiseksi tarkoituksena mahdollistaa pakolaisten aktiivinen osallistuminen yhteiskunnan toimintoihin yhtäläisin perustein muiden asukkaiden kanssa. Tavoitteena on myös, että kotouttamissuunnitelma toimii työvälineenä pakolaisten vastaanottoprosessissa. Syksyllä 2021 pakolaistiimi piti kotouttamissuunnitelman päivittämisen yhteydessä kokouksia terveydenhuollon toimialojen, mukaan lukien neuvola, kouluterveydenhuolto ja suun terveydenhuolto, perhetyön ja lastensuojelun, aikuissosiaalityön, varhaiskasvatuksen sekä suomen- ja ruotsinkielisen koulutuksen kanssa. Kokousten tarkoituksena oli saada prosessiin monialaista näkemystä ja ottaa se huomioon kotouttamissuunnitelmassa. Tämän lisäksi vapaa-aikatoimi ja kirjastotoimi päivittivät omat osansa kotouttamissuunnitelmasta.

Tilastokeskuksen väestötietojen mukaan 31.12.2020 Paraisilla asui 498 henkilöä, joilla oli jokin muu äidinkieli kuin suomi tai ruotsi. Viiden suurimman kieliryhmän äidinkielet ovat arabia (84 henkilöä), viro (74 henkilöä), englanti (52 henkilöä), venäjä (51 henkilöä) ja thai (30 henkilöä). Lisäksi 4.9.2023 ukrainaa äidinkielenään puhuvia henkilöitä oli 32.

Paraisten kaupunki on vastaanottanut kiintiöpakolaisia vuodesta 2014 alkaen. Kiintiöpakolaisten kotouttaminen on tähän asti tapahtunut lähinnä suomeksi. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaan pakolaisella on oikeus valita, haluaako hän kotoutua suomeksi vai ruotsiksi.

Paraisilla työskentelee päätoiminen pakolaiskoordinaattori ja projektityöntekijänä pakolaisohjaaja, joka työskentelee 20 % työajastaan Paraisilla ja 20 % Kaarinassa. Ennen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta (Varha) pakolaisyksikkö kuului Paraisten kaupungin sosiaali- ja terveysosastoon. Uudistuksen tultua voimaan 1.1.2023 pakolaisyksikkö kuuluu Paraisten kaupungin elinvoimatoimialaan. Pakolaisyksikkö toimii hyvinvointikeskuksessa, mikä mahdollistaa tiiviin toiminnallisen yhteistyön jatkumisen uuden hyvinvointialueen eri toimialojen kanssa. Yhteistyö opiskeluhuollon, varhaiskasvatuksen, lasten- ja äitiysneuvolan, perhetyön ja perheneuvojen sekä aikuissosiaalityön kanssa jatkuu entiseen malliin. Tämä edesauttaa avun ja tuen tarjoamista varhaisessa vaiheessa.

2 KOTOUTTAMISTOIMINTA

2.1 ALKUTIEDOTUS JA JATKO-OHJAUS

Pakolaistiimi tekee tiivistä yhteistyötä nimetyn Varhan terveydenhoitajan kanssa, joka vastaa pakolaisten alkuterveystarkastusten järjestämisestä. Terveydenhoitaja valmistelee myös laboratorio- ja röntgentutkimukset, tekee ensivaiheen terveystarkastukset ja aloittaa rokutusohjelmat.

Pakolaisia ohjaa pakolaiskoordinaattorin ja pakolaisohjaajan muodostama pakolaistiimi. Pakolaisen saapuessa keskustellaan seuraavista aiheista:

- Kasvatus
- Keskustelut yhdessä pakolaisten kanssa erilaisista ajankohtaisista aiheista, kuten asumisesta, ruoasta, terveydestä, kasvatuksesta, seksuaali- ja tasa-arvokasvatuksesta, koulunkäynnistä, koulutuksesta, työllistymisestä, yhteiskunnan rakenteesta, tukimuodoista ja keskeisestä lainsäädännöstä, joka koskee varsinkin yhteiskuntaan osallistumista, tasavertaisuutta sekä lasten ja aikuisten oikeuksia.
- Kaupungin ja Varhan toimialat antavat muuta ohjausta ja tietoa henkilökohtaisten käyntien yhteydessä. Myös yhteydenpito muihin viranomaisiin, kuten Maahanmuuttovirastoon, Digi- ja väestötietovirastoon ja Kelaan, on tärkeää. Viranomaisyhteydenpidon myötä pakolaiset kirjataan paikkakunnalle ja he saavat henkilötunnuksen ja voivat hakea henkilöllisyystodistusta sekä oikeutta sosiaaliturvaan.

Toiminnassa järjestetään säännöllisesti kokoonpanoltaan vaihtelevia verkostotapaamisia, jotka pakolaiskoordinaattori kutsuu koolle (KOTO). Verkosto koostuu koulujen (rehtorit, erityisopettajat ja valmistavan opetuksen opettajat), varhaiskasvatuksen, terveydenhuollon (koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja ja neuvolan henkilöstö) ja sosiaalityön edustajista sekä pakolaistiimistä. Pakolaiskoordinaattori ja pakolaisohjaaja vierailevat säännöllisesti kouluissa ja päiväkodeissa ja pakolaistiimi pitää myös säännöllistä yhteyttä koteihin tekemällä kotikäyntejä.

Myös kolmannen sektorin järjestöt ja vapaaehtoiset ovat hyvin tärkeitä yhteistyökumppaneita pakolaisia vastaanottaessa ja kotoutettaessa. Pakolaistiimi koordinoi tätä tärkeää resurssia ja pyrkii jatkuvasti kehittämään yhteistyötä. Esimerkkeinä yhteistyökumppaneista voidaan mainita Suomen Punainen Risti (SPR), Saaristo ilman rajoja, Multiculti, MIELI ry ja yhdistyksen paikallisjärjestö Turun kriisikeskus sekä Serene-hanke, joka toimii pakolaisten psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Muita yhteistyökumppaneita ovat Sateenkaari Koto -yhdistys ja sen kurssi- ja kielitoiminta maahanmuuttajanaisille, Kaarinan Pikkumustikka sekä Mannerheimin lastensuojeluliitto ja sen kaveritoiminta. Myös Paraisten suomen- ja ruotsinkieliset seurakunnat ja Turun seudun korkeakoulut ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita, kuten myös useat ystävä- ja tukihenkilöt. Vapaa-ajantoiminnassa on aloitettu yhteistyö Pargas idrottsföreningin (PIF), Paraisten taidekerho Picturan, Musiikkiopisto Arkipelagin (musiikki ja tanssi) ja Saariston Kombin kanssa. Yhteistyöverkostoa kehitetään jatkuvasti.

2.1.1 Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelman laatiminen

Pakolaisilla on oikeus saada kolmen ensimmäisen vuoden aikana kotoutumissuunnitelma, jonka tarkoituksena on tukea yhteiskunnallisia valmiuksia ja kansalaisvalmiuksia, kehittää kielitaitoa ja vahvistaa edellytyksiä osallistua työelämään. Pakolaisia kannustetaan myös ylläpitämään omaa kieltään ja kulttuuriaan. Alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat, kuten terveyteen liittyvät tekijät. Alkukartoituksessa ja kotoutumissuunnitelman laatimisessa moniammatillinen yhteistyö on tärkeää, kuten myös kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma tehdään yhdeksi vuodeksi, minkä jälkeen sitä päivitetään seuraavan kolmen vuoden aikana. Kotoutumissuunnitelman keskeytyessä suunnitelman kestoa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella.

Pakolaiskoordinaattori vastaa alkukartoituksesta ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta henkilöille, jotka ovat työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ulkopuolella ja tarvitsevat toimeentulotukea elämiseen. Pakolaiskoordinaattori vastaa myös perheiden ja lasten kotoutumissuunnitelmien laatimisesta, mikäli sellaiset laaditaan. Työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot) huolehtivat alkukartoituksesta ja

kotoutumissuunnitelman laatimisesta sekä työllistymistä edistävästä koulutuksesta mukaan lukien kielikursseista työnhakijoiksi ilmoittautuneiden henkilöiden osalta. Sosiaalityöntekijät voivat tarvittaessa osallistua TE-toimiston koolle kutsumiin kotoutumissuunnitelmakokouksiin, mikäli niillä on yhteinen asiakas. Suomen tai ruotsin kielen opiskelun lisäksi TE-toimiston kanssa laadittavassa kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon opetuksesta sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista edistävästä yksilöllisistä toimenpiteistä.

Kotoutumissuunnitelman voimassaoloaikana pakolaisella on oikeus työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen. Oikeus työttömyysetuuteen määräytyy työttömyysturvalain mukaisesti ja oikeus toimeentulotukeen toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti.

2.1.2 Kotoutumiskoulutus

TE-toimisto vastaa työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneiden pakolaisten työllistymisestä ja heille tarjotaan kotoutumisajan aikana mahdollisuutta osallistua kotoutumiskoulutukseen tai vastaavaan kotoutumista edistävään koulutukseen. Kotoutumiskoulutuksena pakolaisille, joiden oppivelvollisuus on päättynyt, järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumista edistävänä opetuksena maahanmuuttajalle voidaan myös tarjota muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta.

2.1.2.1 Tulkkaus

Kaupungin viranhaltijat ovat viranomaisina vastuussa siitä, että asiat tulkataan tai käännetään silloin, kun pakolainen tai maahanmuuttaja ei osaa niitä kieliä, joita kaupungissa kielilain mukaisesti käytetään, eli suomea tai ruotsia. Tulkkauksen syynä voi olla myös se, että henkilö ei vammaan tai sairauden takia tule ymmärretyksi asiassa, joka on pantu vireille viranomaisen aloitteesta. Tulkin käytöstä aiheutuvat kustannukset korvataan. Laissa ei ole määriteltyä aikaa korvauksen päättymiselle, mutta on kuitenkin selvää, että tulkkauspalvelujen tarve on suurin kotouttamisajan alussa ja vähenee ajan myötä. Mikäli henkilö hakee Suomen kansalaisuutta, tulkkauskuukauskustannuksia ei enää korvata kansalaisuuden myöntämispäivästä lähtien.

Paraisten kaupunki hankkii tulkkauspalvelut ostopalveluna lähinnä yksityiseltä Túlka-tulkkauspalvelulta, joka tarjoaa tulkkaus- ja käännöspalveluita kymmenillä kielillä. Túlka-sovellusta käytetään ahkerasti apuvälineenä puhelimen välityksellä tehtävässä tulkkauksessa. Túlkan etuna on se, ettei tulkkia tarvitse varata ennakoon, mistä on hyötyä varsinkin tilanteissa, joissa tulkkausta tarvitaan kiireellisesti.

3 VARHAISKASVATUS, PERUSOPETUS JA MUU KOULUTUS

3.1 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksessa on valmius tukea kunkin lapsen yksilöllistä kehitystä lapsen tarpeiden mukaan. Varhaiskasvatuksessa työn arvopohjana on ICDP-ohjelma. ICDP (International Child Development Programme) perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Ohjelman tarkoituksena on lisätä kykyä ymmärtää ja kunnioittaa toisia kehittämällä ja vahvistamalla kuuntelua ja empatiaa. Pakolaistiimi on yhteistyössä Varhan perheneuvolapsykologin kanssa järjestänyt ICDP-kursseja myös vanhemmille.

Varhaiskasvatuksessa sovelletaan seuraavia menetelmiä ja toimintamalleja: Turvallinen päivähoiton alku, pienryhmätoiminta, joustavat ryhmäjaot ja ulkopedagogiikka. Ylimääräisiä henkilöresursseja tarvitaan varsinkin ensimmäisen vuoden aikana lasten määrästä ja heidän taustastaan riippuen. Monella lapsella on kuitenkin tarvetta ylimääräiselle tuelle pidemmän aikaa. Tulkkauspalvelut ovat välttämättömiä varsinkin yhteydenpidossa lasten vanhempiin kasvatuskumppanuuden toteuttamiseksi ja vanhempien osallisuuden varmistamiseksi.

Pakolaislasten esiopetus järjestetään pääasiassa Koivuhaan päiväkodissa lapsille, joita kotoutetaan suomeksi, ja pääasiassa Knattebon päiväkodissa lapsille, joita kotoutetaan ruotsiksi. Vaihtoehtoisesti esiopetus järjestetään lähellä perheen kotia. Lapset ja nuoret, joiden toisena kielenä on suomi tai ruotsi, saavat mahdollisuuksien mukaan ylimääräistä kielitukea. Yhteistyö pakolaisohjaajan kanssa on aloitettu helpottamaan pakolaislasten aloitusta varhaiskasvatuksessa.

3.2 PERUSOPETUS

Pakolaislasten perusopetus järjestetään 1.–9. luokan ikäluokissa joko suomeksi tai ruotsiksi. Suomeksi kotoutettaville lapsille valmistava opetus järjestetään erillisellä luokalla. Valmistavan opetuksen luokassa työskentelee luokanopettajan lisäksi koulunkäynninohjaaja. Ruotsiksi kotoutettavat lapset kotoutetaan suoraan tavallisella luokalla ja heille tarjotaan myös ylimääräistä kielitukea.

Perusopetuksessa oleville lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen ja uskonnon opetusta. Opetus järjestetään ostopalveluna.

SPR:n vapaaehtoistoiminta tarjoaa läksyapua yhteistyössä koulun kanssa. Läksyapua järjestetään koulussa useita kertoja viikossa.

3.2.1 Perusopetuksen jälkeinen koulutus

1.8.2021 voimaan tulleen oppivelvollisuuslain muutoksen myötä oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut toisen asteen tutkinnon (ylioppilas- tai ammattitutkinto). Oppivelvollisuuslaki merkitsee myös sitä, että perusopetuksessa tulee huomioida varsinkin 8.–9. luokalla olevien pakolaislasten tarve kattavammalle opinto-ohjaukselle.

8.–9. luokan harjoittelujaksot antavat nuorelle mahdollisuuden tutustua omia kiinnostuksenkohteita tukeviin aloihin, mikä voi helpottaa tulevaisuuden ammatinvalintaa sekä antaa tärkeää työelämäkokemusta.

Kaupungissa on toiseen asteen ammattikoulutusta ja suomen- ja ruotsinkieliset lukiot. Yhteistyö naapurikuntien kanssa vahvistaa entisestään kunta- ja kielirajat ylittävää osaamista.

4 SOSIAALIPALVELUT

Oleskeluluvan ja kuntapaikan saaneilla pakolaisilla ja maahanmuuttajilla on samat oikeudet kuin kunnan muilla asukkailla saada sosiaalihuoltolain mukaista palvelua sekä erityislainsäädännön mukaista täydentävää palvelua.

Kotouttamisaika on neljä vuotta, 1.1.2023 alkaen kolme vuotta kiintiöpakolaisille ja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. Pakolaistiimi työskentelee tiiviisti Varhan moniammatillisten tiimien kanssa sekä aikuisten että lasten asioiden parissa koko heidän kotouttamisaikansa ajan. Sekä aikuissosiaalityö että pakolaistiimi tekevät tarvittaessa yhteistyötä perheyksikön kanssa asioissa, joissa asiakkaat tarvitsevat tehostettua tukea tai sosiaalipalveluja.

Varhan sosiaalityöntekijä ja pakolaistiimi kartoittavat yhdessä perheen kanssa perheen tilanteen ja tekevät arvion perheen palvelutarpeesta. Mahdolliset erityisen tuen tarpeet ja yhteistyö kunnan muiden toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa kartoitetaan. Perheitä informoidaan myös suomalaisesta tukijärjestelmästä sekä siihen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Palvelutarve arvioidaan sosiaalihuoltolain mukaisesti. Tarvittaessa laaditaan vielä asiakassuunnitelma. Asiakkaalla on halutessaan oikeus tulkkiin.

5 TERVEYDENHUOLTO

Jokaiselle pakolaiselle tehdään heidän niin halutessaan perusteellinen alkuterveystarkastus pian kaupunkiin saapumisen jälkeen. Pakolaiskoordinaattori järjestää tarkastuksen ja tarvittaessa osallistuu siihen terveydenhuollon henkilöstön kanssa sekä käyttää tulkkia ja kytkee mukaan myös muita työntekijöitä, kuten esimerkiksi perhetyöntekijän ja tarvittaessa psykologin. Tavoitteena on pakolaisten integroiminen kaupungin terveydenhuoltojärjestelmään. Pakolaisille tarjotaan hoitoa samoin ehdoin kuin muille kuntalaisille.

Kiintiöpakolaiset tarvitsevat runsaasti terveyskeskuksen palveluja saapuessaan uudelle kotipaikkakunnalleen. Monilla heistä on myös pitkäaikainen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelujen sekä kuntoutuksen tarve.

5.1 EHKÄISEVÄ TERVEYDENHUOLTO

Suomen lasten- ja äitiysneuvolaohjelmaan sekä kouluterveydenhuoltoon sisältyvien asioiden lisäksi pakolaisperheet tarvitsevat ylimääräistä tukea esimerkiksi kasvatukseen ja mielen- ja seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa sekä etenkin sokerin käyttöön liittyvässä ravitsemusneuvonnassa. Ohjauksen tulee olla jatkuvaa yhdessä ehkäisevän terveydenhuollon kanssa.

5.1.1 Suun terveydenhuolto

Pakolaistiimi järjestää Paraisille saapuville pakolaisille heti infotilaisuuden vasta maahan saapuneille. Pakolaistiimi kutsuu asiakkaat tilaisuuteen ja Varhan hammashoito informoi hampaiden hoidosta ja suun terveydestä. Tilaisuudessa käsitellään myös ennaltaehkäisevää suun terveydenhuoltoa. Tilaisuuteen kutsutaan sekä aikuiset että lapset ja paikalle järjestetään tulkkaus.

5.2 MIELENTERVEYS

Pakolaisilla saattaa olla suuri psykiatristen palvelujen tarve. Suurimmalla osalla pakolaisista on traumaattisia kokemuksia, jotka vaikuttavat voimakkaasti psykososiaaliseen kotoutumiseen. Pakolaisten motivointi ottamaan vastaan psykologista tukea ja psykiatrista hoitoa voi joissakin tapauksissa olla haastavaa ja aikaa vievää. Pakolaisten kanssa tehtävässä työssä tulee olla tietoinen siitä, että tulkin käytöstä huolimatta kommunikaatio kärsii, koska heidän kanssaan ei voida

kommunikoida suoraan. Siitä huolimatta, että tulkilla on vaitiolovelvollisuus, asiakas saattaa vältellä arkaluonteisten ja vaikeiden asioiden käsittelyä, mikä sekin tekee työstä haastavaa.

5.3 SEKSUAALITERVEYS

Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee seksuaaliterveyden seksuaalisuuteen liittyväksi kehollisen, tunteellisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi. Pakolaisille annettavassa informaatiossa painotetaan yksilön oikeuksia sekä kumppanin velvollisuutta kunnioittaa toisen itsemääräämisoikeutta, esimerkiksi seksiin ja perhesuunnitteluun liittyen. Kumppaneiden yhdenvertaista roolia painotetaan.

6 TYÖLLISTYMINEN

Pakolaiset pyritään työllistämään ja tutustuttamaan suomalaiseen työelämään, kun heillä on riittävä kielitaito. Aluksi tämä tapahtuu usein joko työharjoittelun tai työkokeilun kautta yhteistyössä TE-toimiston ja yksittäisten työnantajien kanssa. Paikkakunnalla saadaan harjoittelu- ja työpaikkoja muun muassa seurakuntien kautta, ravintola-alalta, maataloudesta, auto- ja korjaamoalalta sekä päivähoidosta ja vanhustenhuollosta. Myös mahdollisuudet kausityöhön opintojen ohessa ovat hyvät. Vaikeasti työllistyville pakolaisille on aloitettu pakolaistoiminnan, toimintakeskus Kiikarin ja SPR:n välinen yhteistyöhanke, jossa pakolaisille tarjotaan kuntouttavaa työtä ryhmätoiminnan muodossa yhdistettynä yksilöllisesti räätälöityihin kieliopintoihin.

Paikkakunnan yritysten kartoittaminen on tärkeää, sillä se mahdollistaa aktiivisen yhteistyön ja yhteistyön kehittämisen yritysten kanssa. Vastuu työ- ja elinkeinopalveluista (TE-uudistus) siirtyy kunnille 1.1.2025. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, tukevat palvelut paremmin nopean työllistymisen tavoitetta. Kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja.

7 ASUMINEN

Asuntotilanne ja varsinkin pienten asuntojen saatavuus on Paraisilla suhteellisen hyvä ja asuntoja voi saada KAS-vuokra-asuntojen (Kunta-asunnot), yksityisen sektorin ja seurakunnan kautta. Sen sijaan sopivien isompien vuokra-asuntojen saaminen monilapsisille perheille on ollut ajoittain haastavaa.

8 KULTTUURI-, LIIKUNTA-, NUORISO- JA VAPAA-AIKAPALVELUT

8.1 NUORISO- JA VAPAA-AIKAPALVELUT

Lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuus osallistua vapaa-ajantoimintaan. Muun muassa nuorisotilojen toiminta tukee nuoria heidän etsiessään identiteettiään ja edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Eri taustoista ja kulttuureista tulevien lasten ja nuorten osallistuminen toimintaan on eduksi kaikille.

Nuorisotilojen toiminta on yleensä kaksikielistä, käytössä ovat suomi ja ruotsi. Useamman kielen käyttö voi olla ohjaajille haastavaa. Tästä syystä on tärkeää, että tulkkaukspalveluja on saatavilla ainakin alkuvaiheessa.

Kaikkien tulee voida olla ylpeitä kulttuuristaan ja perinteistään. Kotoutumisprosessin aikana on tärkeää tukea myös pakolaisten omaa kulttuuria ja osoittaa monimuotoisuuden positiivinen merkitys. Tietoa eri kulttuureista voi välittää erilaisten tapahtumien, kuten juhlapyhien ja muiden juhlien, kautta sekä järjestämällä tapahtumia, joissa on erilaisia teemoja, kuten esimerkiksi musiikki tai ruoka.

Kotouttamistyötä tekevien vapaaehtoisten ja yhdistysten tulee saada tukea toimintaansa tilojen ja toimintaa tukevien työvälineiden muodossa.

8.1.1 Kirjastopalvelut

Kirjasto on kaikille avoin ja neutraali paikka. Kirjasto on ilmainen ja se on avoinna myös iltaisin. Kirjaston henkilökunta palvelee ja ohjaa myös muissa kuin kirjastoa ja tiedonhakua koskevissa asioissa.

Kirjaston kautta pääsee käyttämään monikielisen kirjaston palveluja ja sieltä voi lainata kirjoja ja muuta aineistoa. Monikielisellä kirjastolla on myös aineistopankki, jossa on informaatiota kirjastopalvelujen käytöstä Suomessa. Informaatio on saatavilla lähes 20 kielellä.

Paraisten kirjastoissa on tietokoneita, joita saa käyttää ilmaiseksi, ja lisäksi luettavana on sähköisiä sanomalehtiä eri puolilta maailmaa. Kirjaston tiloissa on mahdollista järjestää kotoutumista tukevia aktiviteetteja, kuten esimerkiksi kielikahviloita, satutunteja ja infotilaisuuksia.

9 PAKOLAISTEN VASTAANOTTAMINEN KUNTAAN

Paraisten kaupungilla on kaupunginvaltuuston 12.5.2020 tekemän päätöksen mukaisesti ELY-keskuksen kanssa sopimus, jonka mukaan Paraisille on vuosittain mahdollista vastaanottaa 1–4 kiintiöpakolaisperhettä tai myöntää kuntapaikka oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille.

9.1 TASA-ARVO JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN

Kunnan kotouttamistyön tavoitteena on tukea paikallisella tasolla kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Pakolaisia ja maahanmuuttajia kannustetaan osallistumaan aktiivisesti paikkakunnalla järjestettäviin aktiviteetteihin, harrastus- ja liikuntatoimintaan sekä muuhun kanssakäymiseen kuntalaisten kanssa. Hyvä yhteistyö kolmannen sektorin, yhdistysten, järjestöjen ja tukihenkilöiden kanssa on tässä yhteydessä erittäin tärkeää. Myös tiedottaminen ja vuoropuhelu kuntalaisten kanssa ovat hyvin tärkeitä tiedon levittämiseksi, mikä puolestaan edistää suvaitsevaisuutta. Kaupungin työntekijät kohtelevat pakolaisia ja maahanmuuttajia tasa-arvoisesti, ja pakolaisilla ja maahanmuuttajilla on oikeus saada samoja palveluja kuin muilla kuntalaisilla.

10 KOTOUTTAMISTYÖN KEHITTÄMISALUEET

Kunnallinen kotouttamistyö perustuu kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin. Nykyinen lainsäädäntö tuli voimaan 1.1.2023. Keskustelu pohjautuu valtioneuvoston selontekoon kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Uuden uudistuksen tavoitteena on nopeuttaa maahanmuuttajien polkua työhön ja koulutukseen, edistää maahanmuuttajien osallisuutta työelämässä ja laajemmin

yhteiskunnassa, tukea erityisesti maahanmuuttajanaisten, ja siten koko perheen, juurtumista Suomeen sekä lisätä työelämän vastaanottavuutta ja ehkäistä yhteiskunnallista polarisaatiota.

Työ- ja elinkeinoministeriön aloitteesta alueellisella tasolla on perustettu osaamiskeskus maahanmuuttajien kotouttamiseksi. Paraisten kaupungin pakolaistoiminta on lähtenyt mukaan tähän alueelliseen yhteistyöhön. Pakolaistoiminta osallistuu myös aktiivisesti ELY-keskuksen koordinoimaan valtiollisten ja kunnallisten toimijoiden väliseen alueelliseen yhteistyöverkostoon pakolaisten vastaanottamista ja kotouttamista koskevissa kysymyksissä. Kuntien ja Varhan työntekijöiden sekä kuntien pakolaiskoordinaattoreiden välille on muodostettu yhteisiä alueellisia verkostoja.

Kotouttamistyön epäselvistä rakenteista huolimatta voidaan todeta, että se on työtä, jota on tarpeen kehittää myös tulevaisuudessa, jotta pakolaisten kotoutuminen sujuisi käytännössä mahdollisimman joustavasti. Tämän kotouttamissuunnitelman laatimisen yhteydessä pidetyissä toimialakohtaisissa kokouksissa keskusteltiin myös haasteista ja kehittämistarpeista ja tunnistettiin seuraavat kehittämisaalueet:

- Pakolaisasioiden parissa tehtävän yhteistyön kehittämiseksi ehdotetaan vuosittaisia kokouksia sosiaalipalvelujen, terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, kulttuuri- ja vapaa-aikatoiminnan, elinkeinopalvelujen ja kiinteistöosaston toimialojen esimiestason edustajien välillä. On myös tärkeää, että paikalliset yritykset, yhdistykset ja seurakunnat, kuten PIF, kolmas sektori, kuten SPR ja Saaristo ilman rajoja, sekä seurakunnat ovat edustettuina.
- Nykytilanteessa pakolaistiimi työskentelee pakolaisten kotouttamisen parissa pakolaisten kotouttamisajan ajan. Lisäresurssien avulla työhön voitaisiin sisällyttää maahanmuuttajien kotouttaminen, koska tällä kohderyhmällä on jossain määrin samanlaisia haasteita. Kotouttamistoiminnasta voisi tällöin kehittyä maahanmuuttajatoimisto.
- Yhteisiä infotilaisuuksia aiheista kuten kasvatus, neuvola ja ravitsemusneuvonta voitaisiin hyvin järjestää myös pakolaisille.
- Sivistysosaston ja pakolaisyksikön välinen yhteistyö on kehittynyttä ja vakiintunutta. Haasteena on saada yhteistyö jatkumaan samalla tavalla myös nyt sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tultua voimaan. Tämä johtuu siitä, että vastuu sivistyspalveluista säilyy kunnalla, kun taas sosiaalipalvelut kuuluvat hyvinvointialueelle.
- Nykyisten työkäytäntöjen ja lainsäädännön mukaan palvelutarpeen kartoitukset tehdään useimmiten erikseen kunnan pakolaisyksikössä ja Varhan sosiaalipalvelujen toimialalla. Asiakkaan palvelutarpeen kartoittamiseksi tarkemmin tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä eri tahojen välillä. Asiakasperheet eivät tällöin joutuisi selittämään tilannettaan eri työntekijöille, jotka työskentelevät eri yksiköissä.